

Huishoudelijke verzorging in de gemeente Lochem

Door: Peter van der Mierden, Ruben Otemann en Tonnie Tekelenburg

Zorg naar behoefte werd een juridische gevecht

Waarom dit alternatieve plan? De kaders voor de transitie en transformatie van het sociale domein werden in 2013 nog breed ondersteund. Een kanteling was nodig om de zorg betaalbaar te houden. Met de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 werden gemeenten verantwoordelijk voor het ondersteunen van de zelfredzaamheid en participatie van mensen met een beperking, chronische psychische of psychosociale problemen. De ondersteuning moet erop gericht zijn dat mensen zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving kunnen blijven. Deze verandering werd doorgevoerd omdat gemeenten beter in staat zijn die ondersteuning dichtbij mensen te organiseren, de zelf-/samenredzaamheid vorm te geven en ondersteuning op maat te regelen. En omdat gemeenten geacht worden mooie zorgcombinaties dichtbij huis te organiseren zou dit ook goedkoper kunnen.

In september 2014 werd in de gemeente Lochem besloten de huishoudelijke hulp 1 af te schaffen. Dit heeft tot veel maatschappelijke commotie geleid, met als gevolg een groot aantal bezwaar- en beroepsprocedures. Niemand heeft erom gevraagd dat een zorgvraag voor huishoudelijke hulp uiteindelijk bij de rechter afgedwongen moet worden. Het college van Lochem gaat ervan uit dat afschaffing van HH1 mogelijk is mits het goed wordt geregeld (lees financiële ondersteuning via de participatiewet). Advocaat Wevers beargumenteert dat afschaffen van HH1 niet kan en de oplossing gezocht moet worden binnen de WMO2015.

Zonder nu te weten wat het uiteindelijke oordeel van de rechter is in de bodemprocedures, is het onwenselijk dat de vraag om hulp bij de rechter moet worden afgedwongen. Onze conclusie: de gemeenteraad heeft in september 2014 onvoldoende de juridische implicaties doorzien en heeft op basis daarvan, naar ons oordeel, een verkeerd besluit genomen.

Dat moet gecorrigeerd worden op zo'n manier dat recht gedaan wordt aan de vastgestelde kaders voor de uitvoering van de WMO2015. VVD, PvdA en GL hebben het initiatief genomen om onderstaand alternatieve plan met financiële onderbouwing op te stellen.

Vier uitgangspunten voor het alternatief beleid

Voor het zoeken naar nieuw beleid hebben wij vier uitgangspunten vastgesteld waaraan het alternatieve beleid huishoudelijke hulp 1 moet voldoen. Deze uitgangspunten zijn:

1. Het alternatief doet recht aan het maatschappelijk gevoel van onvrede waarbij voor de oorspronkelijke groep reparatie aan de orde kan zijn;
2. Het alternatief gaat uit van individuele indicatie gebaseerd op onderzoek waarbij de aantoonbaarheid voor zelfredzaamheid bij de gemeente ligt;
3. Het alternatief is gebaseerd op de WMO2015 en heeft geen relatie met de participatiewet (als het gaat om de toekenning van financiële middelen);
4. Het alternatief is financieel transparant en leidt niet tot verrassingen en risico's in de kosten.

De essentie van basis huishoudelijke verzorging

Het ontwerp van basis huishoudelijke verzorging bestaat uit enkele onderdelen die elkaar aanvullen en versterken:

1. Bestaat er een behoefte aan ondersteuning op de huishoudelijke (basis) verzorging dan kan een inwoner van Lochem een aanvraag indienen hiervoor via het WMO-loket van de gemeente. De gemeente neemt de aanvraag in behandeling en onderzoekt het (WMO)verleden van de aanvrager en verzamelt relevante gegevens ten behoeve van het verdere proces.
2. Na de aanvraag wordt een onderzoek (met een echt open keukentafelgesprek (zijnde geen telefoongesprek, geen dictaat!) ingesteld naar de zorgbehoefte van de aanvrager, de mogelijkheden die hij heeft op het gebied van mantelzorg, buurthulp, hulp vanuit de omgeving. De aanvrager en/of zijn mantelzorger wordt er op gewezen dat hij voor dit onderzoek gebruik kan maken van gratis cliëntenondersteuning.

De uitkomst van dit onderzoek is een indicatie waarbij, rekening houdend met alle relevante zaken, de aanvrager al dan niet een aantal uren huishoudelijke hulp per week toegewezen krijgt. Een financieel criterium is er niet, anders dan geregeld in de wet WMO 2015. Mensen die het kunnen betalen EN zelf kunnen regelen hoeven geen beroep te doen op gemeentelijke middelen.

3. Mogelijke uitkomsten zijn:
 - a. geen hulp benodigd, aanvrager kan alles zelf regelen of via de 'participatiesamenleving';

- b. 1 uur hulp p/w of;
 - c. meer uren ondersteuning **huishoudelijke** verzorging.
- 4. Binnen de WMO wordt een startondersteuning aangeboden voor 1 uur maatwerk basiszorg per week. Deze wordt vastgesteld samen met de cliënt voor: regie, preventie, advies, versterken zelfredzaamheid, controle en eventueel enkele huishoudelijke taken. Dat kan ook gewoon schoonmaakwerk zijn. Dit is geen recht, maar maatwerk op basis van vastgestelde behoefte en gebrek aan zelfredzaamheid. We zijn streng maar rechtvaardig en niemand wordt uitgesloten. De gang naar de rechter is niet meer nodig. Dit is een permanente zachte landing. Dit geeft rust, vertrouwen en duidelijkheid.
- 5. Dit eerste uur ondersteuning per week dient ook voor preventie en vroeg-signalering. De cliënt wordt in de gaten gehouden en gestimuleerd te participeren in de samenleving. Het zijn die “niet betaalde” taken die door de verzorging altijd als zeer waardevol worden benoemd. Dat is dus geen bijvangst bij schoonmaakhulp. Wij vinden dit erg belangrijk. Daarmee voorkomen wij dat cliënten in een isolement terecht komen en kunnen ernstiger situaties voorkomen worden.
- 6. Als in het keukentafelgesprek blijkt dat meer hulp nodig is, dan wordt die geïndiceerd en aangeboden binnen de WMO 2015. De hulp wordt nauwkeurig gespecificeerd. Als een algemeen gebruikelijke voorziening zoals raamlapservice, boodschappendienst, strijkservice etc. beschikbaar is of wordt gecreëerd in de buurt, dan is dat de aangewezen voorziening om gebruik van te maken.
- 7. Voor het aantal uren geïndiceerde ondersteuning dat uitgaat boven de 1 uur p/w wordt een eigen bijdrage geheven conform de bestaande WMO systematiek. De verordening zal op dat punt moeten worden aangepast. De eigen bijdrage zal worden geïnd via het CAK.
- 8. De gemeente stelt deze indicatie vast en zorgt voor zorgcontracten in natura via zorgaanbieders of betaalt € 15,60 (2015) uit aan de cliënt die nog regie wil voeren op het-eigen huishouden.
- 9. De gemeente faciliteert witte zorgcontracten en zorgt dat prestatieafspraken worden nagekomen.
- 10. Binnen de gemeente Lochem vinden allerlei initiatieven plaats om medeburgers te voorzien van hulp. Deze initiatieven behoeven actieve ondersteuning vanuit de gemeente. Het gaat hierbij om hulp bij boodschappen, was- en strijkprogramma's tot dagbestedingen.

11. De gemeente zal sturing geven aan deze lokale diensten en zeer actief zijn in de ondersteuning, zowel financieel als organisatorisch. Ook zal de gemeente meer dan tot nu toe die activiteiten moeten initiëren en begeleiden. Hierdoor zullen deze initiatieven kunnen worden gezien als algemene gebruikelijke voorzieningen in de zin van de WMO 2015. Deze diensten, die burgers en bedrijven organiseren, nemen een steeds groter aandeel in voor de oplossingen voor cliënten.

De overgangsregeling

Voorgesteld wordt de generieke intrekking van alle indicaties ongedaan te maken. We verwachten niet dat ex-clieñten schadeclaims gaan indienen. Het risico is niet groter dan met de huidige regeling. Ons alternatief kan niet als een onrechtmatige daad worden beschouwd. Voor degenen die naar aanleiding van het intrekkingbesluit bezwaar hebben gemaakt, loopt de vergoeding van de zorg door, zoals ook naar aanleiding van de kort gedingen is besloten. Van de cliënten die geen bezwaar hebben gemaakt, heeft de gemeente een overzicht van diegenen die zelf een oplossing hebben gevonden. Deze cliënten dienen nader te worden onderzocht en mogelijk opnieuw geïndiceerd te worden om zeker te weten dat de gekozen zelfoplossing ook daadwerkelijk een oplossing is. In ieder geval zal met iedereen een fatsoenlijk, gedegen, onderzoeksgesprek moeten plaatsvinden. Ook zal eventueel met de zorgaanbieders afspraken worden gemaakt over resultaatsverplichtingen.

De omvang van de zorgvraag naar huishoudelijke ondersteuning

Afgaande op de cijfers had de gemeente Lochem zo'n 900 cliënten waaraan huishoudelijke hulp werd verleend. Door de intrekking van de indicatie hebben 300 cliënten inmiddels eigen ondersteuning geregeld. Bij een nieuwe indicatie wordt hiermee rekening gehouden. De verwachting is dan ook dat deze cliënten geen nieuwe indicatie behoeven. Ook hadden 200 cliënten in 2014 recht op vergoeding voor HH2 en zijn er 90 cliënten overgeheveld van HH1 naar HH2. We schatten dat er een vraag is voor huishoudelijke hulp van tussen de 250 en 300 cliënten in onze gemeente. We houden rekening met een totale behoefte van 1000 uur huishoudelijke hulp per week. Dit is een ruime schatting. De onderstaande berekening gaat uit van die beschikbaarheid van 1000 uur huishoudelijke hulp per week. Daarvoor is een budget van ruim acht ton nodig.

Geld voor zorg gaat naar zorg.

De gemeente heeft een forse korting van het Rijk gekregen voor huishoudelijke hulp. Die korting ligt rond de 40%. Dat is een pittige opgave en wij vinden dat geld voor zorg ook beschikbaar moet zijn voor zorg. In het financiële plaatje wordt duidelijk dat we met dit alternatieve plan binnen de beschikbare fondsen blijven. Sterker, we pretenderen iets meer te kunnen doen. Denk dan vooral aan de transformatie, preventie en samenredzaamheid in de wijken en dorpen. De extra bezuiniging van het college op de inclusieve samenleving belasten we niet geheel door op de huishoudelijke hulp.

Kosten WMO HH.	2014 o.b.v. voorstel 22/9/14	2015	2016	2017
Schoonmaakhulp HH1	€ 3.000.000	€ 425.000	€ 0	€ 0
Regie HH2	€ 900.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000
Ondersteuning 'nieuw'	€ 0	€ 0	€ 800.000	€ 800.000
Juridische kosten	€ 0	€ 50.000	€ 0	€ 0
Extra begeleiding SWL	€ 0	€ 100.000	€ 0	€ 0
Extra management	€ 0	€ 176.000	€ 0	€ 0
Totaal:	€ 3.900.000,00	€ 1.951.000,00	€ 2.000.000,00	€ 2.000.000,00

De dekking voor deze kosten zien we als volgt:

Dekking WMO HH.	2016	2017	2018
Budget Regie HH2	€ 900.000	€ 900.000	€ 900.000
Structurele middelen voor kwetsbare situaties	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000
Eigen bijdrages huishoudelijke ondersteuning	€ 140.000	€ 140.000	€ 140.000
Bedrag behoud werkgelegenheid	€ 163.000	€ 0	€ 0
Structurele besparing initiatieven lokale hulpverlening uit het participatiebudget	€ 50.000	€ 100.000	€ 150.000
Structurele besparing preventie overige WMO-budgetten	€ 100.000	€ 150.000	€ 200.000
Dekking uit reserve sociaal domein	€ 150.000	€ 210.000	€ 110.000
Totaal:	€ 2.003.000,00	€ 2.000.000,00	€ 2.000.000,00

Met de inzet van de preventieve huishoudelijke ondersteuning van 1 uur zijn in de eerste jaren de kosten mogelijk hoger dan de opbrengsten. We hebben daarom de inschatting van de uren (1.000 per week) hoog aangehouden en de revenuen laag. Naarmate de tijd vordert trekt deze balans in het voordeel van de gemeente bij. Dat moet ook want de septembercirculaire laat voor de komende jaren een verlaging van de budgetten WMO zien. Tevens gaan we ervan uit dat de bijdrage voor behoud werkgelegenheid na 2017 stopt. Ook dat bedrag vangen we op.

Met dit alternatief blijft de gemeente Lochem ruimschoots voldoen aan de budgetdruk vanuit het Rijk (besparing van 40%), wordt een substantieel deel van de bezuiniging op de inclusieve samenleving waargemaakt, maar bovenal: er wordt invulling gegeven aan de behoefte uit de gemeenschap. Geen rechtszaken meer, een acceptabel model voor huishoudelijke ondersteuning en transparantie in de kosten.

Namens de fracties:

GroenLinks
Tonnie Tekelenburg

PvdA
Marian Beuke

VVD
Erik Haverkort
